

14.08.2016.

Ladislav Babić

ROBLJE

Izgleda nam da znamo što predstavljaju ropstvo i roblje, no zaista – samo nam se čini. Svi smo mi, neki u većoj a drugi u manjoj mjeri, robovi svoje ograničene pamet i uma, sred ograničenja povijesnog vremena u kojem živimo. To nam je robovanje suđeno genskim naslijeđem i odgojem - kako obiteljskim, tako i društvenim. Sklonost pak prihvaćanja društvenih paradigmi, ovisnih o povijesnom i spoznajnom trenutku te socijalnom okruženju u kojem živimo, je ovisno od prvoga. Oduprijeti dresuri se možemo tek snagom svoje ličnosti, i dobroj etičkoj bazi koju su nam u ranoj mladosti priskrbili roditelji. Nije to odupiranje fosiliziranog mozga, već upravo obrnuto, onog fleksibilnog, snabdjevenog osiguračem protiv prihvaćanja smjernica oprečnih činjenicama. Osnova svega je istinoljubivost, koju posjedujemo ili ne, a njen rezon sastoji se u stavu: *varam li sebe sama, lažem li sebi, što će me spriječiti da to ne činim drugima?* Iskrenost ljudska počinje s odnosom prema sebi samom. Mali je broj među zatrovanima nacionalizmima, patriotizmima i ostalim "izmima", koji su spremni držati se spomenute mudrosti, nastojeći nepristrano i objektivno suditi o stvarnosti. Unutar 4-dimenzionalnog svijeta većina nas je sposobna kretati se u tri prostorne dimenzije, a kao sidrom smo vezani za četvrtu - vremensku. Kao verigama je većina sputana za sadašnjost, pa nema sposobnost objektivnog prosuđivanja

prošlosti, a još manje posjeduje mašte za promišljanje potencijalnih svijetova budućnosti, između kojih svakog trenutka - ni ne sluteći - vrše izbor vođen etičkim načelima. U mjeri u kojoj ih već posjeduju ili ne. Čini im se kako vrijeme počinje i završava s njihovim životima. Kad im govoriš o boljem svijetu, gotovo su uvjereni kako si ustvrdio da će nastupiti koliko sutra, a s obzirom da znaju kako od toga nema ništa, gledaju se što prije riješiti nasrtljivog pritiska na svoj duh. Pa te proglašavaju naivcem, budalom, ideološki zatrovanim, nezalicom, nesposobnim učiti na poukama povijesti, a sami ne samo da su markirali satove historije već se drznu o njoj suditi temeljem viška odsustva no prisustva na njima. Uvijek jednim uhom oslušujući interpretacije rezonirajuće s interesima vladajućih, ili naprosto vlastitima. Podsmijevaju se idealima, nesposobni shvatiti da njihov život uronjen u sadašnjicu koja ih guta poput živog blata iz kojeg se misaono ne mogu izvući, počiva na uzorima niza povijesnih predaka, koji bivahu ostvarivani djelomice, mic po mic kroz minule vijekove – koliko su to okolnosti dopuštale - a da će njihova djeca također živjeti u svijetu čije temelje podižu neki današnji idealisti, "utopisti" kako ih nazivaju, ne razumijevajući utopičnost najljudskijih stremljenja koja vode najbolje od vrste. Da bi obranili svoj svjetonazor, osnova kojega nije istina o svijetu već istina o neposrednom interesu koji ih tjera prilagođavati činjenice (neki to vrlo dobro znaju, dok su drugi nesposobni uvidjeti), spremni su poslužiti se najgnusnijim objedama i lažima. Postaju ovnovi za razbijanje činjenica glavom kroz zid. S obzirom da je, nažalost, većina tek prosječno evoluirala, ni ne ide im loše; ustvari tako dobro da će istina, etika, empatija, simpatija, ljubav, prijateljstvo i niz inih primarnih kvaliteta čovjeka, u njih dobili sasvim drukčije konotacije od iskonskog smisla. Snabdjeveni etničkim atributima – što će reći da ih raspoznaju samo u odnosu na pripadnike vlastitog krda – još dobrano će pričekati da osvanu u punoznačnosti originalnog značaja. U povijesti je važno vidjeti trend, a ne toliko trenutno stanje - mada ono svakako najviše utječe na sve nas. A da se on dokuči, treba preskočiti vlastiti život - na jednu ili drugu stranu tijeka vremena – skočiti preko generacija i generacija, da bi se (zanemarivanjem zbivanja koja imaju utjecaja na sudionike, ali ne toliko na trend) dokučilo kojim se smjerom zaputio *Globus*.

Svijet svakako nije isti kao za *Rimskog carstva* ili prije, odnosno neposredno nakon njega. No, mnogi stvari gledaju isključivo iz semistatičke, vlastite vremenske perspektive, dok je u životu - a naročito u povijesti - sve dinamika. Takvim je bićima zaludno išta objašnjavati; njihov pogled na svijet je vezan za "tu" i "sada" - plus/minus mali pomak unutar kojeg iscrpljuju sav svoj svjetonazor. Oni su "*djeca svog vremena*" i, dakako, ne baš primjerci kojima bi se ono moglo posebno ponositi. Ta svojta je ograničena na "*teritorijalnu obranu*", što uključuje ne samo obranu vlastitog biološkog integriteta, teritorija koji zauzimaju, pravdanje svjetonazora ma kako kolidiranog sa činjenicama, već i vlasništva koje su stekli na bogom znane načine. Pa, jeli to išta različito od zvijeri koja si brani život, ekološku nišu koju zauzima i kost koju drži u zubima? Život je dan prirodnom ili "božjim čudom" svim stvorovima; ekološka niša se može protezati od pukog nastanjivog teritorija do političkih funkcija, a "kost" - od goveđe do milijuna eura u stranim bankama. Dakako, tko to nije shvatio uvijek će se kititi ma kojim beznačajnim etničkim atributima, a nikad svojim humanizmom na kojoj bi zgrada ljudskosti trebala počivati. Nečujno zveckaju lanci kojima je većina vezana uz predrasude, toliko nečujno da ih ni sami ne čuju, i zato umišljaju kako su – ako već ne sam centar svemira, a ono dovoljno blizu da sve učine kako bi se smjestili u njega, ne glede na žrtve koje će morati zgaziti trčeći ka "cilju". Lijepo [kaže Samir Šestan](#) – bivši glavni urednik - povodom prestanka izlaženja bivše bosanskohercegovačke satiričke revije "*Polikita*":

"Ljudi ne vole suočavanje sa stvarnim sobom, bez maski koje služe koliko za javnu upotrebu, toliko i za samoobmanjivanje. A ne vole ni sjećanje na momente kad su pokazali svoje pravo lice. Mada, možda najfascinantnije je to da većina njih nikad nije priznala da je išta pogriješila... Naime, još je Orvel pisao o tome kako su nacionalisti potpuno nesposobni za objektivno i samokritično sagledavanje sebe i da iako savršeno inteligentno mogu otkrivati i analizirati greške „drugih“, potpuno su slijepi za detektovanje istih kod samih sebe i svog kolektiviteta (pa čak sebe, najčešće, i ne doživljavaju kao nacionaliste, na isti način na koji ratni zločinci sebe ne doživljavaju kao zločince, nego kao borce za odbranu svog

naroda). Pa su i bošnjački nacionalisti (u soft ili hard-core verziji) i njihovi pandani u dvije druge etno-konfesionalne zajednice, uključujući i banjalučke naci „alternative“ – istinski uživali u satiri na račun „onih drugih“, ali su na satiru na svoj račun, spremno uzvratili mržnjom i represijom (ko je imao mogućnosti). Ali, naravno, nije razotkriveno samo licemjerje nacionalista, nego i licemjerje i konformizam „građanske scene“, koja je dala svoj nemjerljiv doprinos odstranjivanju stranog tijela iz prostora dosljedno pretvorenog u septičku jamu, u kojoj su miroljubivo koegzistirali klero-nacionalisti i tobožnji „građani“ i „ljevičari“, koji su se vremenom dosljedno razotkili kao tek soft verzije nacionalista na vlasti, kojima su polijetali u zagrljaj svaki put kad su im to oni ponudili kao mogućnost."

Smijeh na vlastiti, osobni ili društveni, račun je oslobađajući i svjedok širine duha i poštenja osobe i društva, kao i pedagoški, s obzirom da javno prokazuje negativne osobine spomenutih. Tko ga ne trpi, bilo uslijed toga što od zveckanja robovskih negvi ne čuje, bilo da namjerno njima zveckea kako bi zatomio glas istine, nije negoli obični rob. Sužanj svog dostignutog evolucijskog stanja, odgoja i vremena u kojem živi. Taj će dovijeka ponavljati floskulu kako i rob u okovima može biti slobodan, ako mu je misao slobodna – misleći pritom one koje drži kako u materijalnom tako i duhovnom ropstvu - (ne)svijesno izuzimajući najvećeg roba. Sebe sama! Kako ispraviti grijeh, ako ga naša svijest uporno gura u mutne vode podsvijesti? Imaginarnog putnika kroz vrijeme, usudi li se na taj podvig za koji nije sazreo, možemo usporediti s čovjekom kojeg nosi riječna voda (vrijeme) a on pogleda uprtog preda se uvijek nazire isto, ni ne zamjećujući kako se obala mijenja tijekom putovanja. On zauvijek u sebi nosi njenu sliku iz doba kad je mimo volje ubačen u četvrtu fizikalnu dimenziju. Vječiti je zarobljenik vlastitih ograničenosti, rešetke kojega tvore interes i društvena očekivanja. Prilagodba vlastitom komoditetu (biološkom i socijalnom održanju) sprečava ga pokušati izaći iz kaveza u kojem se vrlo ugodno osjeća, ne mareći za položaj drugih. Ipak, postoje malobrojne jedinke koje su nadišle svoje vrijeme i vlastitu fizičku smrt, osvevremenivši se svojim duhom i zamislima, na ponos i istovremenu sramotu srodnika. Koji ni dan danas ne shvaćaju što su ti nezasluženi spomenici ljudskom prosjeku poručivali svojim bezvremenskim "trabunjanjima", rad kojih su bili

razapinjani, spaljivani, rastezani na mučilima, vješani ili jednostavno stavljeni u isti rang sa luđacima, dok su im djela i stoljećima čekala da ih dostigne prosječna zrelost rase kako bi ih makar smjeli čitati, ako već ne i shvatiti. Čudno, čovjek ulaže krajnje napore mašte da dočara - slamajući mislima vrijeđeće prirodne zakone - putovanje kroz vrijeme, koje bi za njega predstavljalo čistu propast. Jer bi sa sobom nosio jedinu poputbinu koju ne bi smio, koju bi trebao ostaviti na startu zamišljenog putovanja. Okamenjenu neprilagodljivost svog duha vremenskim kontekstima kroz koje bi prolazio (naročito proputovanjem kroz budućnost), rad koje bolje da ostane gdje jest, bivajući turist kroz tri prostorne, i tek reliktnog svog vremena vlastitim potomcima u vremenskoj dimenziji (također reliktna svojih, i tako u nedogled). Uglavnom je stvar u tome, da temeljem ograničenog subjektivnog iskustva - jer je bazirano na spominjanim interesima i društvenim pritiscima - nastoji raditi linearne ekstrapolacije društvenog razvoja. Ne samo unaprijed, već i unatrag, što je naravno čista besmislica u koliziji sa definitivnim činjenicama. Kao, kad gađajući metu pretpostavlja pravocrtno gibanje taneta, sasvim smetnuvši s uma utjecaje (gravitacija, otpor zraka, slučajni nalet ptice,...) zbog kojih će promašiti metu. Da umije nadići vlastito vrijeme, ne bi tako lako ono nadilazilo njega.

Čovjek je u prosjeku toliko samoljubiv, da i u slučajevima evidentnih gluposti i zanemarivanja činjenica, krade od *Boga* apsolutne prerogative nepogrešivosti kojima je snabdio produkt svoje mašte, i neće se predati čak ni pred najvećim znalcima kad mu nastoje rastumačiti stvari. Riječima će (a ne rijetko i fizički) braniti svoje sramotno samoljublje – jedan od [sedam smrtnih grijehova](#) – najčešće anonimno „dokazujući“ gluposti iza kojih stoje svom silinom mentalne ograničenosti. Ovakva "rječitost" nije nego duhovni reliktni davnih vremena, kad je protivnik bio poražen tek ako mu se zadao smrtni udarac. Mačeve su prekovali u riječi ("plugove"), doduše – po ustaljenom ljudskom običaju krivotvorivši značenje božje poruke - i dalje koristeći iste na jednako agresivni način. To je prilično lako shvatiti citirajući [Anonima Ravenjanina](#), nepoznatog kršćanskog autora iz *Ravenne*: "*Povijest nas uči da oni koji svoje mačeve prekuju u plugove obično*

završe orući za one koji su sačuvali mačeve.". O tome bi se dala napisati doktorska disertacija. Dotični povijesno iskustvo suprotstavlja [predviđanjima](#) proroka [Izaije](#) o vječnom miru:

*"On će biti sudac narodima,
mnogim će sudit' plemenima,
koji će mačeve prekovati u plugove,
a koplja u srpove.
Neće više narod dizat' mača protiv naroda
nit' se više učit' ratovanju."*

Istovremeno suprotstavljanje kršćanskog proroka povijesnom iskustvu, izraženom ravenjaninovom konstatacijom (koji kao da ne zna što bi trebao slijediti), je paradoks razriješiv samo na jedan način, ekvivalentan dolasku *Spasitelja* – "dolasku" pameti u ljudske glave! Ako li je vjerojatnost potonjeg jednaka vjerojatnosti ostvarenja prvog, ne piše nam se dobro! Doduše, ipak, mogli bismo reći – neki su samo čelik svog mača prekovali u otrov samoljublja, zar i to nije napredak? Imaginarnim putnicima kroz vrijeme dobro bi došla dva savjeta. Onima što su se naputili u prošlost, onaj *Thomas Stearns Eliota* - "*Prošlost možete izmijeniti samo ako je prihvatite.*". Revizori povijesnih istina ne shvaćaju da su, za razliku od besmrtnosti istine, oni samo bijedni smrtnici. Kao što sjemenka proklija kroz pukotinu betonskog zida i stina kad-tad izbije kroz laži nenihi zatiratelja, svojom pojavom ih zauvijek svrstavši među sramote ljudskog roda – u osmi krug [Danteovog pakla](#). Putnicima pak u svjetove budućnosti, da dobro razmisle jesu li uopće sposobni pomaknuti se iz *sada* u *onda*, kako ih jednom neki bliži ili daljnji potomci ne bi s prezirom ismijavali. Usput rečeno, svako je gibanje relativno, daklem možemo smatrati da nije, primjerice, potrebno putovati u prošlost, jer je ona doputovala do nas donoseći nam svoje darove – *pouke*. Koje smo s prijezirom

odbacili, očekujući istovremeno da buduće žitelje mi poučimo vlastitim primjerom.
Čovjeka, baš kao i vrijeme, nikako uhvatiti ni za glavu ni za rep!

PR
DIOGEN pro kultura
<http://www.diogenpro.com>

NEKOPIRATI